

Nous perfils en l'abordatge del dolor persistent a l'Atenció Primària

Mercè Solà Gonfaus

Metgessa de Família. CAP Les Planes, S.J. Despí 2

Grup Tradop Camfic

Reptes en el maneig del dolor persistent

Dificultats

Complexitat

Interacció de factors físics, psicològics i socials

Maneig Biomèdic

Falta d'efectivitat i efectes secundaris dels fàrmacs

Incompliment terapèutic

Noves perspectives

Nou paradigma: Educació en neurociència del dolor (PNE)

Visió holística, integral, individualitzada

Abordatge multimodal i transdisciplinari

Maneig psicosocial

Definició de l'OMS d'un sistema de salut:

"totes les activitats l'objectiu principal de les quals és promoure, restaurar o mantenir la salut"

Any 2019

FÒRUM DE DIÀLEG PROFESSIONAL CONCLUSIONS

17 reptes professionals
de present i de futur
en el marc del sistema sanitari català

Construïm la
salut
del
futur

<p>Biòlegs/biòlogues</p> <ul style="list-style-type: none"> • Millorar la comunicació i l'intercanvi d'informació entre els experts en tècniques de suport diagnòstic. • Promoure la recerca, la innovació i el coneixement en salut individual i comunitària. • Participar en grups multidisciplinaris i multiprofessionals que fomentin i promovin la comunicació/divulgació en salut i prevenció. 	<p>Dietistes i nutricionistes</p> <ul style="list-style-type: none"> • Col·laborar amb l'EAP en l'assessorament alimentari i d'estil de vida, la promoció de la salut i la prevenció de la malaltia. • Formar altres professionals de diferents sectors en alimentació bàsica. • Donar orientació nutricional, educació sanitària i promoció de la salut per optimitzar l'estat de salut en cures pal·liatives, trauma, disfàgia, etc., inclosa l'alimentació per via enteral a domicili. 	<p>Farmacèutics/farmacèutiques</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dispensar i fer el seguiment farmacoteràpic amb sistemes personalitzats de dispensació a i domicili en persones d'especial necessitat. • Fer cribratges oportunistes o sistemàtics. • Contribuir a l'abordatge protocol·litzat de la patologia de baixa i molt baixa complexitat, en la detecció de la fragilitat i en el seguiment de PCC i MACA. • Participar en el disseny de guies i protocols de gestió compartida. • Dissenyar eines d'ajuda per a la millora de l'ús segur del medicament. 	<p>Farmacòlegs/farmacòlogues clínics/clíniques</p> <ul style="list-style-type: none"> • Participar en el continuïum assistencial a l'ingrés i a l'alta, adequat la prescripció als estàndards de qualitat assistencial. • Liderar el desenvolupament i seguiment d'indicadors clínics d'adequació i de seguretat del tractament. • Liderar els plans de millora sobre l'ús dels medicaments. • Col·laborar en la realització de registres de pacients per avaluar resultats de salut. • Participar en la formació d'altres professionals i en metodologies de la recerca en l'àmbit de la farmacologia. • Col·laborar en l'elaboració de protocols i guies terapèutiques assistencials.
<p>Fisioterapeutes</p> <ul style="list-style-type: none"> • Potenciar les activitats preventives, d'educació sanitària i promoció de la salut. • Participar en programes d'atenció comunitària desenvolupats en l'àmbit de l'EAP. • Millorar la coordinació interprofessional, potenciar la multidisciplinarietat i la comunicació entre tots els professionals. • Incrementar la capacitat resolutiva de fisioteràpia, assumint patologia aguda de baixa complexitat i crònica estable. • Fer atenció domiciliària amb visites programades o a demanda. 	<p>Mapa de rols, presents i futurs, de les professions sanitàries en l'atenció primària i salut comunitària d'acord amb el model ENAPISC</p>		<p>Higienistes i auxiliars dentals</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fomentar l'educació sanitària i promoció de la salut bucodental. • Incloure la prevenció primària de salut bucodental. • Fer seguiment de les mesures preventives que efectuen els propis pacients.
<p>Logopedes</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fer les valoracions logopèdiques funcionals de les alteracions de la comunicació, el llenguatge i la deglució en l'entorn natural del pacient. • Avaluar i rehabilitar persones de totes les edats amb alteracions de la comunicació i funcions orals no verbals. • Fomentar l'educació sanitària i participar en la formació continuada dels equips de pediatria. • Conduir grups d'ajuda mútua de pacients i familiars amb patologia. • Intervenir en el context dels centres educatius. 			<p>Odontòlegs/odontòlogues i estomatòlegs/estomatòlogues</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ser els professionals referents de la salut bucodental de la població. • Dur a terme activitats preventives als escolars en salut bucodental. • Fer pròtesis dentals per a pacients edentats o quasi edentats de baixos recursos econòmics.
<p>Col·legi de Psicòlegs</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dur a terme activitats de promoció i educació per a la salut psicològica individual i comunitària. • Participar en el disseny multidisciplinari dels plans individualitzats d'intervenció. • Introduir la valoració psicològica i intervenció, si escau, com a part habitual del procés assistencial en el cas de malalties cròniques complexes i/o greus i en totes aquelles que presentin factors psicològics concurrents. 	<p>Psicòlegs/psicòlogues clínics/clíniques</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ser el referent en salut mental integrat en els EAP. • Detectar i abordar precocament els trastorns psicològics. • Participar en els espais multidisciplinaris de comunicació i coordinació entre els professionals: interconsulta, anàlisi de la demanda i gestió conjunta del cas. • Iniciar la prevenció primària a les escoles i instituts. • Fer prevenció terciària en persones amb trastorns mentals i alta incidència de trastorns psicològics associats. • Potenciar la formació i el suport als professionals en eines bàsiques com l'entrevista emocional. 	<p>Terapeutes ocupacionals</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fomentar l'autonomia de les persones en el seu entorn natural i en la prevenció d'hàbits saludables. • Col·laborar en la valoració integral de la cronicitat complexa i la fragilitat. • Afavorir la prescripció social amb experts en ocupació. • Potenciar les actuacions encaminades a millorar l'autonomia funcional de les persones en el seu entorn personal. 	<p>Treballadors/treballadores socials</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fer el diagnòstic social de la població atesa i acompanyar els pacients i les seves famílies en processos d'adaptació. • Mantenir els espais de coordinació entre l'àmbit social i el sanitari que garanteixin el continuïum assistencial. • Participar a les taules de salut del territori. • Engajar programes específics socioterapèutics per treballar la cronicitat, la dependència i la discapacitat. • Participar en les actuacions multidisciplinàries en la gestió de casos socials.

Rol de les professions sanitàries en l'Atenció Primària

Fisioterapeutes

Col·legi de Fisioterapeutes de Catalunya

- Potenciar les activitats preventives, d'educació sanitària i promoció de la salut.
- Participar en programes d'atenció comunitària desenvolupats en l'àmbit de l'AP.
- Millorar la coordinació interprofessional, potenciar la multidisciplinarietat i la comunicació entre tots els professionals.
- Incrementar la capacitat resolutiva de fisioteràpia, assumint patologia aguda de baixa complexitat i crònica estable.
- Fer atenció domiciliària amb visites programades o a demanda.

Dietistes i nutricionistes

- Col·laborar amb l'EAP en l'assessorament alimentari i d'estil de vida, la promoció de la salut i la prevenció de la malaltia.
- Formar altres professionals de diferents sectors en alimentació bàsica.
- Donar orientació nutricional, educació sanitària i promoció de la salut per optimitzar l'estat de salut en cures pal·liatives, trauma, disfàgia, etc., inclosa l'alimentació per via enteral a domicili.

Col·legi de Psicòlegs

- Dur a terme activitats de promoció i educació per a la salut psicològica individual i comunitària.
- Participar en el disseny multidisciplinari dels plans individualitzats d'intervenció.
- Introduir la valoració psicològica i intervenció, si escau, com a part habitual del procés assistencial en el cas de malalties cròniques complexes i/o greus i en totes aquelles que presentin factors psicològics concurrents.

Psicòlegs/psicòlogues clínics/clíniques

- Ser el referent en salut mental integrat en els EAP.
- Detectar i abordar precoçment els trastorns psicològics.
- Participar en els espais multidisciplinaris de comunicació i coordinació entre els professionals: interconsulta, anàlisi de la demanda i gestió conjunta del cas.
- Iniciar la prevenció primària a les escoles i instituts.
- Fer prevenció terciària en persones amb trastorns mentals i alta incidència de trastorns psicològics associats.
- Potenciar la formació i el suport als professionals en eines bàsiques com l'entrevista emocional.

Treballadors/treballadores socials

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

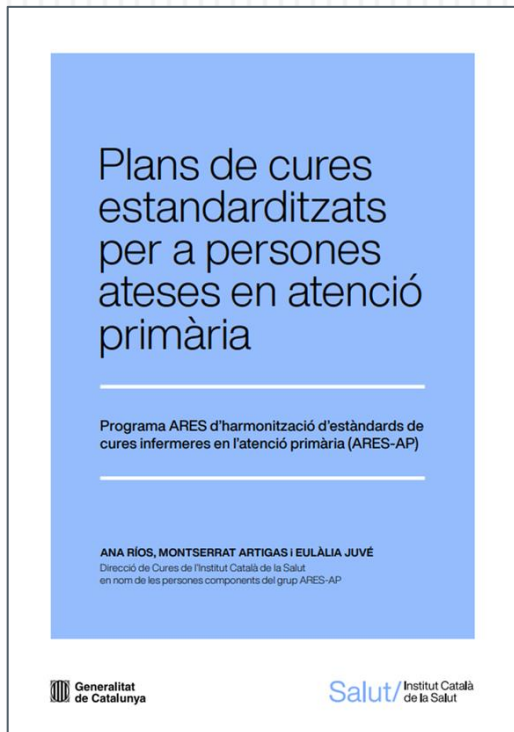
- Fer el diagnòstic social de la població atesa i acompanyar els pacients i les seves famílies en processos d'adaptació.
- Mantenir els espais de coordinació entre l'àmbit social i el sanitari que garanteixin el contínuum assistencial.
- Participar a les taules de salut del territori.
- Engregar programes específics socioterapèutics per treballar la cronicitat, la dependència i la discapacitat.
- Participar en les actuacions multidisciplinàries en la gestió de casos socials.

2021

Programa de benestar emocional i salut comunitària a l'atenció primària de salut i comunitària

- Augmentar i millorar la prevenció i la promoció del benestar emocional en la comunitat.
- Incrementar i millorar l'atenció a les persones amb malestar emocional i amb factors de risc psicosocials per tal d'evitar o minimitzar l'aparició de problemes de salut mental o d'addiccions.
- Millorar el coneixement i la detecció precoç dels factors psicosocials de la comunitat que intervenen en el desenvolupament i progrés dels individus i en les relacions entre: individu-grup, social-ambient.
- **Sistematitzar la realització de grups psicoeducatius, col·laborant amb els professionals dels EAP.**
- Proporcionar formació als professionals dels EAP, de forma regular i sistemàtica, en tècniques de gestió emocional.
- Vetllar per la no medicalització i la desmedicalització de temes relacionats amb el malestar emocional.
- Promoure l'empoderament de la població per fer front als esdeveniments vitals estressants

Pla de cures d'infermeria en dolor

PLA DE CURES	Codi: PC1010	ÍNDEX
Dolor mecànic lumbar o dorsal	Data d'elaboració: Octubre de 2018	Annex 2
	Data de revisió: Octubre de 2023	Annex 3
	Versió: 01	

PLA DE CURES	Codi: PC0045	ÍNDEX
Fibromiàlgia	Data d'elaboració: Gener de 2019	Annex 2
	Data de revisió: Gener de 2024	Annex 3
	Versió: 01	

[Plans de cures estandarditzats per a persones ateses en atenció primària \(gencat.cat\)](#)

Dolor persistent

Treball en equip

Abordatge transdisciplinari

Estratègia per organitzar els coneixements que travessa límits disciplinaris dels diferents camps d'estudis per crear un enfocament holístic.

Programes interdisciplinars de tractament multimodal del dolor crònic

- La participació en aquests programes s'associa amb millores considerables en el benestar físic i psicològic que generalment es mantenen en el seguiment.
- En la majoria d'aquests programes s'inclouen: Exercici (93%), educació (89%), relaxació (80%), entrenament d'habilitats d'autocura (74%) i tractament cognitiu-conductual (70%)
- El nombre de professionals de la salut involucrats va ser de 4 (rang 3-7), amb fisioterapeutes (97%), psicòlegs (93%), metges (85%), terapeutes ocupacionals (53%), infermeres (34%) i treballadors socials (32%). En el 57% de les 72 cohorts es va incloure nutricionistes i altres terapeutes específics.

Abordatge no farmacològic del dolor

Tractaments multicomponents

Terapèutica en APS

Abordaje no farmacológico del dolor

Iñaki Aguirrezabal Bazterrica^{a,*}, Miguel Ángel Galán Martín^b y Federico Montero Cuadrado^b

^aMédico de familia. C.S. San Martín. OSI Araba. Vitoria-Gasteiz. Osakidetza. Vitoria-Gasteiz. España.

^bFisioterapeuta. Unidad de Estrategias de Afrontamiento Activo para el tratamiento del dolor en Atención Primaria. GAP Valladolid-Este. Sacyl. Valladolid. España.

*Correo electrónico: inakiaguirrezabal@gmail.com.

1. Crear una aliança terapèutica professional sanitari-pacient.
2. Fomentar expectatives positives respecte al resultat del tractament.
3. Abordar falses creences respecte al dolor.
4. Fomentar l'autoeficàcia.
5. Realitzar educació en neurociència del dolor.
6. Fomentar l'exercici terapèutic.

Randomized Controlled Trial > Phys Ther. 2021 Dec 1;101(12):pzab200. doi: 10.1093/ptj/pzab200.

Effectiveness of a Multicomponent Treatment Based on Pain Neuroscience Education, Therapeutic Exercise, Cognitive Behavioral Therapy, and Mindfulness in Patients With Fibromyalgia (FIBROWALK Study): A Randomized Controlled Trial

Mayte Serrat ^{1 2}, Juan P Sanabria-Mazo ^{3 4}, Míriam Almirall ¹, Marta Musté ¹, Albert Feliu-Soler ⁵, Jorge L Méndez-Ulrich ⁶, Antoni Sanz ⁴, Juan V Luciano ^{3 5}

Affiliations + expand

PMID: 34499174 DOI: 10.1093/ptj/pzab200

Algunes consideracions en el maneig compartit del dolor persistent .....

Cal reforçar el tronc abans d'augmentar el pes de les branques.

- Reforçar administratius, infermeres i metgesses professionals que donen atenció integral i longitudinal a tota la població.
- Valorar el que aporta cada un dels nous perfils a la comunitat, als pacients i als professionals d'AP.

Nous perfils professionals per l'Atenció Primària de Salut

28 *divendres* gen. 2022

POSTED BY FoCAP IN UNICATEGORIZED

≈ 1 **COMENTARI**

Etiquetes
equips d'atenció primària, fragmentació, nous perfils professionals

- Han de respectar i reforçar les dimensions bàsiques de l'AP: la visió integral, la globalitat, la longitudinalitat i el vincle, la coordinació intraequip i l'accessibilitat.
- Han d'inscriure's en un model de col·laboració i formar part orgànica i funcional de l'EAP,

Pla d'enfortiment de la Atenció Primària

Pla d'Enfortiment i Transformació de l'Atenció Primària i Comunitària

S/ Sistema de Salut de Catalunya

29 d'abril de 2021

#PrimàriaDeFutur //

Pla d'Enfortiment i Transformació de l'Atenció Primària

// 29

Els mitjans d'intervenció

Professionals

- **Enfortir** el rol del metge i la infermera
- **Maximitzar** al màxim les competències professionals (TCAI, administratius)
- **Incorporar** altres col·lectius (nutricionistes, psicòlegs, treballadors socials...)
- **Cobrir** les noves necessitats COVID amb **nous perfils** professionals conjunturals (gestors COVID, referents escola, equips de cribatge...)

Pla d'enfortiment i transformació de l'Atenció Primària

Algunes consideracions en el maneig compartit del dolor persistent .....

Preguntes per reflexionar

- En què consisteix cada perfil?
- Sobre quines necessitats de salut/o serveis actuaran?
- Ja s'estan abordant aquestes necessitats actualment als EAP o calen nous professionals per atendre-les?
- En quin model teòric s'emmarquen, en quines experiències se suporten?
- Quin benefici s'espera de la seva incorporació?
- Què aportaran? Quins perills poden tenir?

Nous perfils professionals per l'Atenció Primària de Salut

28 divendres gen. 2022

POSTED BY [FoCAP](#) IN [UNCATEGORIZED](#)

≈ 1 [COMENTARI](#)

Etiquetes

[equips d'atenció primària](#), [fragmentació](#), [nous perfils professionals](#)

Moltes gràcies